

Jelah: Muhamed Đonlagic ne odustaje od borbe da mu se vrati ono što je oteto njegovoj porodici

Beg protiv država

Priča o restituciji u BiH dobije sasvim novu dimenziju kad slušate čovjeka čiji su preci bili zapovjednici đonlija, specijalnih turskih postrojbi iz sredine 18. stoljeća, a on sam kaže da je za te hajduke iz vlasti i dalje - beg, gospodin...

Zbog šešira
Đonlagića su
prozvali Džo

Piše: Hajrudin Redžović

Muhamed Đonlagic iz Jelaha kod Tešnja opasan je tip. Genetski. Jer, njegovi su preci bili đonlage - zapovjednici posebnog i rijetkog roda vojske u Turškoj carevini, đonlija. Vojnici đonlige regrutirani su od dobrovoljaca i plaćenika, a bili su pripremljeni za opasne poduhvate. Preci Muhameda Đonlagića, dakle, bili su zapovjednici specijalnih turskih postrojbi iz sredine 18. stoljeća. Možda zato ovaj čovjek danas nigdje ne ide bez pravog revolvera, američkog kolta. I, za razliku od prije 250 godina kada su đonlage štitile sistem, danas je Đonlaga za državu gotovo - opasan.

Neće vječno gubiti

Muhamed Đonlagic je, ustvari, izdanak begovske familije. Mada je potpuno zdrav i vitalan, mnogi jedva čekaju da umre. Uzdujaju se u biološki sat: Muhamedu su 73 godine. Najnestrpljivija je i najnervoznija, zna se -

država. Jer, ako ovaj čovjek ode na onaj svijet, država mu neće morati vratiti silnu zemlju i nekretnine koje je njegovoj obitelji oduzela, preciznije - opljačkala, u posljednjih 70 godina.

I pored svega što ga je zadesilo, Muhamed i danas posjeduje dosta toga. Iako je, ustvari, penzioner, ima firmu, a iako nema ljubavnicu - vozi novog BMW-a...

Šta mu onda treba, pitaju se mnogi, da se sa državom čera po sudovima zadnjih 25 godina? Jer, advokati su skupi, a ishod neizvjestan. Nije valjda proklet?

Nipošto! Štaviše, Muhamed Đonlagic plaća advokate još nekim ljudima kojima je država otela imovinu, kako bi sprječili da se u zemljinskim knjigama otimačina legalizira. Sam Muhamed vodi protiv države više paralelnih

Spora kuća u centru Jelaha, u Muhamedovom dvorištu, izgrađena uz nekadašnju željezničku stanicu koja prkosila presudi Ustavnog suda BiH

procesa, a za jedan je slučaj čak dobio i presudu Ustavnog suda BiH u svoju korist. Ali, neće država da provede presudu! Zašto se, dakle, bori kad je to gotovo uzaludan posao?

“Želim da ih pobijedim! Državu! Vlast! Lopove! Koji su oteli zemlju, vile i stanove i dodijelili ih sebi i svojima! Ono što je ostalo, sad drsko prodaju i prave talove! To je divljaštvo! Ali, kada sve to vratim, ja ne želim da uživam u posjedovanju. Ja to definitivno ne želim. Želim pravdu! Da se službeno proglaši! Na sudu! Tek tada ću biti bogat. I tek tada ću biti spremjan otići na onaj svijet. Ustvari, možda ću prije preseljenja na ahiret, kada se sve završi, državi i pokloniti istu tu zemlju koju mi je bila otela hajdučjom... Jer, ja sam za te hajduke i dalje - beg. Gospodin. No, da se razumijemo: neću ništa pokloniti ovoj i ovakvoj državi. Jer, to se radi u velikom stilu, gospodski. Želim zemlju ostaviti za javno dobro, takav je bio i moj otac Zeirbeg, ali i moj djed Ibrahimbeg koji je Austro-Ugarskoj monarhiji halazio zemlju u centru Jelaha

kako bi se tu napravila željeznička stanica”, pripovijeda uzbudjeni Muhamed Đonlagić.

Nema šta, proglašit ćemo ga Don Kihotom. Službeno: Don Kihot od Jelaha - tako će se, ustvari, zvati dokumentarni film koji je u preprodjekciji za jednu veliku svjetsku televizijsku kuću. No, Muhamed se baš i ne slaže s tim da je on neki Don Kihot... Jer, kaže, čitao je on Servantesa. Jest da mu je možda ostala još koja kap plemićke krvi i jest da ga mnogi ne razumiju... Neki čak misle da je lud, jer se bori za pravdu koja nije ostvariva, međutim... “Možda imam idealističku viziju”, kaže Muhamed, “ali ja ne želim oživljavati nikakvo viteštvu”.

“Znaš, ima i ono da ‘krivu Drinu ne možeš ispraviti, ali je nikad nemoj prestati ispravljati’. Ipak, ja nisam nepraktičan kao Don Kihot. Jer, mada se možda borim u pogrešno vrijeme, ja svoju borbu vodim na pravom mjestu - na sudu. I, moji neprijatelji nisu izmišljeni, nisu vjetrenjače. Moji neprijatelji su stvarni: vlast i njeni protagonisti. I..., da, ja neću vječno

gubiti kao Servantesov junak. Ja ću istjerati pravdu! To je moja misija. Zato sam ja samo na prvi pogled Don Kihot”, objašnjava Muhamed.

Rušio komuniste, ruši i ove “svoje”

Muhamedov otac Zeirbeg Đonlagić umro je 1948. Imao je 52 godine, a Muhamed ga se gotovo i ne sjeća, jer je tada bio šestogodišnje dijete. “Umro je popriješko”, kaže Muhamed, zbog nepravde. Jer, komunisti su poslije Drugog svjetskog rata počeli oduzimati imovinu od bogataša, veleposjednika i kapitalista.

Muhamed, brat mu Derviš i njihova majka, preko noći ostali su bez ičega. Hranili su se “na tačkiće”, kao i sva sirotinja u to vrijeme. Posljednje nekretnine Muhamedovo su obitelji oduzete dvije dece nakon rata, 1966. Ali, ni u toj socijalističkoj Jugoslaviji nisu bili svi bes duše.

Zahvaljujući nekim visokim državnim funkcionerima, Muhamedu je država pedesetih godina prošlog vijeka vratila dio imovine. Političari koji su mu pomogli bili su Srbi, a

**Dobro ste čuli:
Općina Tešanj
SAMO SEBI
PRENOSI
prava na
nekretninama
i to na štetu
mnogih
privatnih i
pravnih lica.
E, neće moći!**

pa 'državno vlasništvo' a onda je prošle godine Općinsko vijeće Tešanj donijelo odluku da samo sebi prepiše taj objekat, odnosno zemlju. Dobro ste čuli: Općina Tešanj SAMA SEBI PRENOSI prava na nekretninama i to na štetu mnogih privatnih i pravnih lica. E, neće moći! Platiću advokate onima koji nemaju, kako bi i oni ostvarili svoja prava", priča Muhamed Đonlagić.

Njegova upornost i borba imale su svoju cijenu - prošle godine je brutalno pretučen ispred svoje kuće u Jelahu, i to pred očevicima i u pobijela dana. Nije imao vremena da u samoodbrani izvuče svoj magnum. Napadači su poznati, ali tužilac je prvobitno obustavio istragu. No, Muhamed ne bi bio Muhamed, da ne ide dalje. Angažirao je najboljeg advokata, i, konačno, glavni kantonalni tužilac je otvorio istragu.

"Svako vrijeme ima svog Don Kihota." Koliko god se otimao, Muhamed je ipak Don Kihot. Don Kihot od Jelaha.

P.S. Posljednja vijest: U Tešnju bi se, pored ovog dokumentarnog filma, mogao snimati iigrani - "Gori vatra (drugi dio)". No, radnja ove dramske komedije sada neće biti zasnovana na fikciji, već će sličnost sa stvarnim događajima i likovima biti - namjerna. Ali, u ovom igranom filmu, građani Tešnja ovaj put ne dočekuju Bila Klintona (kao u prvom dijelu), već su žitelji zauzeti pripremama oko posjeti visoke povjerenice Evropske unije za proširenje.

Aktualan je, dakle, ulazak Bosne i Hercegovine u EU, a u pregovorima je zapelo u poglavljju "Pravosuđe i lokalna uprava", odnosno "Restitucija". Visoki gost iz Europe, naime, silno želi da vidi egzotična lica načelnika Opcine, predsjednika Suda, Srbinu, i, naravno, šefa lokalne muslimanske partije (SDA). Predstavnica EU, dakle, lično želi da posjeti taj gradić u kojem godina ne žele izvršiti povrat oduzete imovine, tj. odbijaju provesti predsjedu Ustavnog suda BiH.

U Evropi su, doduše, čuli za slučaj Sejdić - Finci, ali nijedan prevodilac nije mogao biti dovoljno ubjedljiv da im objasni da u Bosni postoji i graditi koji se odmetnuo iz pravnog sistema. Visoka povjerenica EU ima zadatku da te ljude slika, kako bi se provjerilo da li izgledaju kao ostatak civiliziranog svijeta.

Iznad Tešnja zora još uvijek ne svije...

(Tekst je rađen u saradnji sa Omega produkcijom)

Đonlagićev advokat prof. dr. Almin Dautbegović o svom klijentu

Muhamed Đonlagić je po svemu neobičan i nesvakidašnji klijent. Neshvatljivo mu je da postoji paralelni sistem vlasti iz sjenke koji o svemu odlučuje i to jednostavno ne prihvata. Drugi građani već odavno su se pomisili sa ambijentom u kome žive i malo ko bi se usudio suprostaviti moćnicima.

Uporan je da se ovaj predmet riješi mehanizmima pravne države. Pobjednik mora biti pravna država i institucije sistema. Za ove ideale, za sve ove godine parničenja, Đonlagić plaća visoku cijenu. Bio sam veoma ozalošćen kada je premlaćen u klasičnoj sačekuši. Napadači su navodno uzvikivali "U glavu, udaraj ga u glavu!" Ni tad nije posustao.

No, bez obzira na sve, Đonlagić vjeruje u rad, poštjenje i pravnu državu.

Fascinira životnom i radnom energijom. Sa svim svojim godinama i radnim vijekom, još rukovodi svojim poslovničkim carstvom, svakodnevno donosi važne poslovne odluke, putuje i, zapravo, još vozi duge relacije. Uz sve to, borba za pravdu na sudu zauzima važno, možda najvažnije mjesto u njegovom životu.

to su učinili - prema sopstvenom prioznanju - zbog Muhamedovog oca "koji je bio dobar čovjek". Najviše zla nanijeli su mu njegovi sunarodnjaci koji su se tada moralni udvarati komunističkoj vlasti "više nego što treba". Napadali su ga i da nije pravi musliman jer nosi šešir. Zbog šešira su ga i prozvali Džo.

Zanimljivo je da je bivša komunistička država oduzimala privatnu imovinu različitim metodama. Nekada je to konfiskacija (totalno oduzimanje), nekada nacionalizacija (blaža forma), treći put arandacija (zamjena), onda uzurpacija (moglo bi se prevesti kao "drska krađa")..., ali uvijek je to proglašavano takozvanom društvenom imovinom.

Muhamed Đonlagić je 1989. godine, kao veliki protivnik komunističke Jugoslavije, bio u lokalnom osnivačkom odboru muslimanske Stranke demokratske akcije - partije koja je obećala svojim biračima vratiti imovinu koju su im komunisti oteli. Ironija je da Muhamed od dolaska svoje partije na vlast, 25 godina dakle, vodi pravnu bitku protiv te iste vlasti kako bi vratio svoju imovinu. "Pa, to opet ra-

de komunisti koji su promijenili dres i koji su otjerali nas, partijske prvoborce", kaže Muhamed.

"Oni ne žele donositi i provoditi zakone o restituciji, jer bi mnogi od njih doživjeli deložaciju. Meni su tih ispred kuće, gotovo u dvorištu, napravili kuću - i to na zemlji koju je moj djed Ibrahimbeg poklonio Austro-Ugarskoj kako bi se izgradila željeznička stanica. Oni su tu stanicu zazidali, mada se radi o historijskoj znamenitosti pod zaštitom države. Tu sam ih dobio na Ustavnom sudu BiH, ali jedva", priča Đonlagić.

O opstrukcijama bi se, kaže, "mogao napisati roman!"

Načelniku Ustavni sud bespredmetan

"Bivši načelnik Tešnja Fuad Šišić (SDA) poručio mi je da - dok je on politički živ - neće dozvoliti da oствaram pravdu. Njegov stranački nasljednik na mjestu gradonačelnika Suad Huskić, 'proslavio' se izjavom da je 'odлуka Ustavnog suda BiH bespredmetna'. Izjavio - i ostao živ! Sada ih tužim da mi vrate jedan drugi objekat u centru Jelaha. Taj objekat je bio 'društveno vlasništvo',

Kada sve to vratim, ja ne želim da uživam u posjedovanju. Ja to definitivno ne želim. Želim pravdu! Da se službeno proglaši! Na sudu! Tek tada ću biti bogat